

От. Корідо

ОРГАН ТОВА "ПРОСВІТИ"
Т У П - Риміні - Італія

Рі І.

1.9.1946

Ч.1.

Лга

Бурбонська столиця

Кожний народ, кожна держава шанує свою столицю, свій центр життя, як можна висловитись - серце країни, що об'єднує в собі, потім перетворює і видає для керівництва, консолідації народу, державі всю живучу провідну силу.

Француз любить свою вузьку батьківщину, свою провінцію, але всі разом вони найбільше люблять цілу Францію з красною столицею Парижем, з центральною столичною річкою Сеною. Те саме стосується і до інших народів чи держав.

Всесвітня історія є свідком того, як падали столиці різноманітних держав. Так було в античній римській імперії, так було з стародавніми Асирією, Вавилоном, Персією, Картагеном, Єгиптом, тощо, а за середньовіччя з візантійськими, балканськими та арабськими державами, в нові часи з державами Ацтеків /Мексика/, Інків /Перу/ та з імперією Наполеона І. Останній, що вперто намагався боронити свій трон перед коаліцією всієї Європи, відразу капітулював і зрештою корони, як тільки довідався в Фонтенбло про падіння Парижу. Тому то так завзяті римські боронять відступити до своєї столиці в час панікських воєн від Ганнібала та так вперто змагаються за оволодіння Римом італійські патріоти в ХІХ ст. під проводом Джузеппе Гарібольді. І дійсно, порокіт Риму до рук італійської держави остаточно dokonав об'єднання Італії і зробив її знову світовою потугою, поставив її в лави першоласних держав великого світу. Назавжди історичними стали слова Генріха ІV Бурбона - короля Франції, який, щоб оволодіти столицею Парижем, що був у руках французьких католиків, перейшов з протестантизму в католицизм. Цей великий гугенот тоді висловився: "Париж вартий мого". Подібні приклади маємо в останній війні щодо відбиття /падіння Берліну/, Угорщини /падіння Будапешту/, тощо.

Лави мнів - наша столиця!

Свійським чуттям, скільки спогадів, скільки гордості навівають до і мрії, і любі, і величні слова. Серце кожного українця новим диханням, прагнення до цього вічного міста, іррадіює великих роки.

Про що ж промовляє велике ім'я Києва до українця?

Це столичний город наших великих князів, володарів Сходу

Європи: Аскольда й Дира, Відога Олега, Ольги Святої і Рівноапостольної, Ігоря і Святослава, Володимира - Ясного Сонця, Ярослав Рудого, Володимира Мономаха та інших. Місто, яке було свідком повороту своїх великих князів зі славних переможних походів. Місто, яке має призначення це святого апостола Андрія Первозваного стати великим й осередком поширення Віри Христової по всьому Сході Європи й яке дійсно разом з річкою Дніпром стало колыскою Святої Християнської Церкви. Східних Слов'ян. Місто, звідки поширилася освіта, культура й цивілізація на Схід.

Місто, до котре вав свою красу та величчю козар, носіїв багдадського халіфа, візантійського та французького імператорів, чеського, французького та нормандського королів, грецького варвара - завоювача-хану татарського Батія. Київ, який був фортецею української культури й цивілізації, української суверенності в боротьбі проти польського імпералізму в часи братства та новаччини. Київ, в якому було створено гетьманом Петром Конашевичем-Сагайдачним разом з військом запорізьким з допомогою і підтримкою архимандрита Єлисея Плетенецького, а потім митрополита Петра Могили Київське Братство та Академію. Місто, в яке урочисто вступав Великий Гетьман Богдан Хмельницький після славних перемог над ворогами свого народу та де його, як державця - провідаря стрічали всі шани на чолі з тодішнім київським митрополитом, добрим українцем - патріотом, Смильостром Васильєм. Великий ваги йому, як гетьману країни, надавав і гетьман Іван Мазепа. Він оздоблював та прикрашував найбільш тоді ознаку української дозрілості м. Києва - святині, храм Божий та мажорити, а особливо Києво-Печерську Лавру, що була великим центром української культури й патріотизму.

М. Шевченко, М. Лисенко, В. Антонович, М. Грушевський, С. Борецький і багато інших виданих культурних та громадських діячів - українців все своє життя, діяльність та творчість тисно пов'язують зі славним Києвом.

Нові часи. 1917 рік. І знов на вулицях Києва змадали сміливо жовті прапори, лунають українські кличі та слова Універсалу Центральної Ради, тут проголошується Самостійність України 22 січня 1918 року, а за декілька днів за столицю Нової України від Крутам, героїчно складають голови в бій проти московсько-більшовицької навали 300 хоробрих юнаків - киян. Тут влітку 1918 року створюється Всеукраїнська Академія Наук. Там же відновлюється трохи пізніше Автокефалія Української Церкви з ініціативи проф. Івана Огієнка /тепер митрополит Іларіон/, проф. Мотцького, Голови Всеукраїнської Церковної Ради Чехівського та митрополита У.А.П.Ц. Василя Липківського. Туди восени 1918р. прибувають українські повстанці під проводом Укр. Нац. Союзу, Головного Отамана Симона Петлюри та командувача осадного корпусу, полковника Січових Стрільців Євгена Коновальця. Тоді після погрому під ст. Мотивилівкою біломоковської банди січовими стрільцями, де поляг їх відважний командир-сотник Федь Черник, війська Директорії У.Н.Р. вступають до Києва й відновлюють свою столицю.

Врада, підступ, а тому й невдачі, як теж перевага сил примушують українське військо залишити з боєм в серці рідної святої Київ.

За декілька місяців об'єднані війська У.Н.Р. та У.Г.А., підтримані українськими повстанцями - селянами з обох боків Дніпра, вступають до Києва. Всі українці радіють з цього часливого, волюнтарного моменту, але тут на місце москалів - більшовиків /деникінців/ встають другі вороги, а саме білі москалі /деникінці/, які нас провокують та ведуть проти нас боротьбу, вважаючи нас українців більшими від більшовиків ворогами. Коли більшовики залишили Київ, наше військо вступає до столиці, але деникінці злізли теж собі до міста й вивісили свій трикокольоровий прапор. На наш протест деникінський генерал Бредов заявив: "Київ бил і єсть только русский город, мать городов русских, а вашого генерала Омеляновича-Павленка прожало рас-

стрелять, когда захвачу в плен, за измену России и русскому
тройственному знамени". Це так зрозуміло, що всі суцільні
зникли й війна з Москвою чорною і білою продовжується далі.
Продовжували ЦС.В.У., У.Г.А. і О.У.Н.

Київ - столиця, але для нас своїми пам'ятками, своєю
українською традицією, своєю українською чудовою красою з Дні-
про - Славутою, зі старим Печером, з Печерським, з Крещатикум,
з історичними заповідниками української культури, з могилками наших
історичних діячів, культурників та церковних діячів, а також
Борців за Волю і Правду України-Русі. Там поруч безліч відомих
і невідомих могил лежать, останки замордованих більшовиками Гри-
горієм Чухриком, німцями Дмитра Дирона та взагалі всіх тих укра-
їнських муртовців ім'я їм - легше.

Київ - серце глибокої рідкої української Батьківщини, Київ -
мозок нашого народу. Ми собі не уявляємо можливості української
Держави без Столиці - центра в Києві над Дніпром. Ми добре ро-
зуміємо наказ Головного Стамана Симона Петлюри: "Київ повинен
бути києм". Для нас в дороговказом назавжди ясні слова покрови-
тника Євгена Коновальця, що шлях до Соборності та Львова лежить
тільки через Київ в українських збройних руках. Це наш остаточно
стверджений вчений стратег полк. М. Колодзінський в своїй праці:
"Українська військова доктрина", що хто володіє Києвом та Дні-
пром, той володіє всією соборною Україною. Те саме доводять
життєві приклади. Тому рішення прийняте спільною головною коман-
дою військ У.К.Р. та У.Г.А. і здійснене 31 серпня 1919 року,
було вливом стиглості Української Соборності та Державності.
Це було вливом єдності думки, волі проволу й народу.

Намі серця, намі думки й тут, на далекій чужині, все з нашою
Батьківщиною, з нашим могутнім Дніпром-величчям, з законотвор-
чим Києвом, біля святої Софії, біля Андреїського Собору, біля
Аскольдової могили, з останками Крутих, на Крещатику, на Во-
лодимирській гірці, на Дніпрових кручах, на історичному найда-
вній білоручній Гетьманові Богданові Хмельницькому. Намі сер-
ця і думки там, де сила, відвага й посвята наших звідвічів У.П.А.,
які в той час, коли весь світ в непевності завтра здригається
перед загрозю більшовицьку відважно б'ють цього ворога - мос-
ковського найзника.

Ми воїнські воїни, готові й сьогодні до боротьби за Вільну
Українську Батьківщину, за повалення москво-більшовицької тюр-
ми народів - СРСР, готові негайно при першій нагоді стати на
підтримку У.П.А., яка в слушний час зросту Визвольного Руху на-
родів разом з іншими народньо-революційними організаціями ски-
не червоне ярмо - зруйнує совітську імперію та створить незалеж-
ні держави вільних народів. І тоді повстане Українська Соборна
Самостійна Держава зі старою столицею Києвом, куди назавжди
звійдуть переможці - полки Української Народньої Армії.
Київ був і знову буде нашим.

=====

Б.Бора

КИЄВУ

Я не бачив і в тобі не жив,
Як ти ріс і як падав,
За тобою я тільки тужив,
Тільки він переглядав.

Я не бачив і в тобі не жив,
Яко любив і молився
І у тобі я серце лишив,
Хоч не в тобі родився.

Я не бачив і в тобі не жив,
Та так пристрасно мріяв
І у тобі надії зложив,
Що в душі налелівав.

Я не бачив і в тобі не жив,
Та люблю понад сили.
Ти маниш, як ще змалку манив,
І так тягнеш за жили.

Я не бачив і в тобі не жив,
Та так тужу, так тужу...
Ти здається на все полонив
Мою кров, мою душу.

Я не бачив і в тобі не жив,
Ти мені тільки снився,
Та у тобі я серце лишив,
Хоч не в тобі родився.

=====

А.М.

"Людина живе не лише хлібом, але й духовною стравою". Цей вислів є завжди правдивим в повнім його значенні. Слухаємо свої рідні українські пісні. Вони підбадьорують нас. Слухаємо музику, яка в нашій душі побуджує море почувань. Ми йдемо до церкви, нашуємо, догоду для нас, нашу релігію і в молитвах знаходимо духовий корм і ліки для душі й тіла. Ми тут на чужині, не забуваємо, що наша рідна земля знаходиться під чужим ярмом, від якого мусимо її звільнити. Власною рідною мовою висловлюємо ми свої думки та читаємо літературу, яка дає нам духове життя. Ми зберігаємо властиві нашій нації свої традиції та передаємо їх від покоління до покоління. Це все належить до нашої культури й знання, які дають українській нації силу й єдність. Але ми також творимо і різні товариства, в яких лучить нас спільна праця - бачимо в ній успіх, творчість і надії. Відкинемо все це й лишиться буденна праця, шукання насущного хліба, економічні теорії голого матеріалізму, що розбивають нашу єдність та наставляють людину на людину, як тиж кинжолів.

Вартість людини вимірюється, в першу чергу, її культурним рівнем, розвитком інтелектуальності, інтелігентністю, творчою працею для добра свого народу та єдністю високого розвитку національної свідомості. Ці якості бувають не тільки у людини вроджені, але також і набуваються нею в процесі всього її життя. А щоб творчо та корисно працювати для цього і об'єднуються та співпрацюють різні культурно-освітні заведення, установи, товариства. Члени таких об'єднань не тільки підносять на вищий щабель розвитку свою національну свідомість, але й несуть культуру та освіту в широкі народні маси. На ділянці культурно-освітньої праці особливо виправдало себе наше чисто українське т-во "Просвіта". Здається немає іншої такої масової організації чи то товариства як "Просвіта". Та немає і такого українця, який не чув би, чи нічого не знав би про "Просвіту". Навіть в підсвітській діяльності про працю "Просвіти", яку більшовики об'явили абсолютно контрреволюційною організацією, - українці

передавали від покоління до покоління, і українська молодь, що вже виховувалася під впливом комсомолу, всетаки знала про існування в минулому "Просвіти", про її традицію та працю.

"Просвіта" виправдала себе в житті українського народу. Товариство "Просвіта" є така організація, в якій проявляють свою культурну, творчу працю найширші народні маси від вищих до найнижчих її культурних прошарків. У кожного українця можна було в кімнаті побачити видання "Просвіти", книжки з бібліотеки "Просвіти", портрети визначних українських культурних та політичних діячів прибрані через "Просвіту" та інших. "Просвіта" зрушувала культурне та громадське життя, спрямовувала його на шлях національних почувань, поєднувала в одну цілість, несласвітло знання і культури до кожного українця. В своїх лавах "Просвіта" виговала не одного ідейного борця за волю України, що пішли не загарчись на катування і смерть, щоб лише здобути Українську Самостійну Соборну Державу. Незалежно від того, де перебував т-во "Просвіта", чи на еміграції, чи на рідних землях, воно завжди стояло в передніх лавах в боротьбі за волю і прав українського народу.

І коли тут в теорії, за дротами, створилося товариство "Просвіта", недивлячись на специфічність життя нашого табору, "Просвіта" поступово просякла в глибину всієї маси таборовиків, завоюючи право на існування. Новостворене товариство активно включилося в культурно-освітню працю, залучуючи до такої в першу чергу членів та активізуючи й нечленів. Кількість активних працівників на цій ділянці постійно зростає. Про діяльність "Просвіти" та її працю скажуть безпосередньо самі члени "Просвіти" та весь загаль табору на передвиборчих зборах, які розпочнуться з 1.9. цього року.

На тих зборах буде прийматися новий, вже постійний статут "Просвіти", затверджений Командою табору, та будуть обрані нові органи товариства. Перевиборча праця мусить ще більше зрушити творчість та ініціативу всіх членів "Просвіти". На перевиборчі збори кожен член мусить прийти з певними досягненнями в ділянці дорученої йому к.-освіт. праці та зробити внесок з своїх практичних заходів і порад щодо будучої праці всього т-ва "Просвіта". Перевиборчі збори зроблять підсумок всієї праці "Просвіти" від часу її організації до сучасного моменту. Члени "Просвіти", негаючи часу повинні використовувати всі можливості, щоб в ще більшій мірі задовольнити духові потреби таборової спільноти, збільшити свою активність та поширити обсяг просвітянської праці у всіх ділянках нашого життя. Кожен член т-ва повинен стати дописувачем в таборовий просвітнянський часопис "Світло", розповсюджуючи його серед членів і нечленів "Просвіти". Цим ми безперечно виконаємо покладене на "Просвіту" завдання поєднати в одну духову цілість нашу таборову спільноту, зміцнити та поглибити надії культурно-національні здобутки та виховати повновартісних національно-свідомих громадян для нашої вільної та незалежної Української Держави.

: . . . :

"Почуття відповідальності не має нічого за страхом спільного, а навпаки дуже багато за сміливістю і героїзмом. Той, хто боїться, думає все про себе; Той, хто відчуває відповідальність, думає про інших. Той хто боїться, ховається за спина інших, Той, хто відчуває відповідальність, виступає все з відкритим чолом. Той, хто боїться вимагає героїських вчинків від інших, той хто відчуває відповідальність, ставить вимоги перш за все до себе самого. Той, хто боїться намагається сховати свій страх за голосними образами, той, хто відчуває відповідальність шперто працює..." /С. Осадчий/

Віталій Бендер

Один вечір

/спомин/

1940 рік... Осінь... Дні-

процетровськ... Останні листопадові листки зриваються з дерева, встелюють жовтими килимами бульварні хідники... Осінь, але місто потопає в променях сонця, а бляшанні дахи зблискують золотим сяйвом... Місто живе, спішить, рокотить, сперечається, тісниться в немах.

З величезних афіш всіма знають: фільмові зірки, циркові одурачки, різні чемпіони...

Все стара Клара Бюнд посилає з транспарента воздушний поцілунок, а Михайло Піддубний і Борис Брадерман показують свої м'язи, страхає своїм виглядом Франк Гуд, негр і ньюйорський чемпіон боксу...

Дубинський; Орлова; Маров; Кульбакин; Генкін; Павлов - все це нестрить величезними буквами на парканах, крутляках, на пустих витринах магазинів... Крій Петербурзький, Крупа, Реф-Рен, Георг Варс - зірки польської естради, котрі роблять турне по союзу, запрошують на свої концерти, обіцяючи нові шлягери на зразок "Нам хочеться с вами увідитися знов, кждьом вас во Львові". Балети, джази, симфонічні оркестри театри, концертні групи, циганські ансамблі - все це між собою конкурує і афішами старається здобути для себе найбільше глядачів... І тільки де-не-де можна вглядіти невеличку афішу, яка оповідає, що в театрі естради в Філармонії виступають три українські письменники: Павло Тичина, Павло Усенко і Аркадій Любченко з читанням власних творів. Тут же і ціни квитків вступу. Дорого.

Куди ж його йти? Джаз Георга Варса таке має за собою славу, а польські танга не з гірших, а тут українські письменники. Коч туди підем, хоч

сюди - всеодоко повім три дні нічого не їстимам. Ні, таки треба побачити Тичину, Усенка й Любченка. Рішив. Іду на вечір української літератури. Купую квиток і чекаю означеної години. Нарешті. Цікава публіка заловнює величезний театр і всі погляди скеровуються на сцену, де гра покищо прикрита червоним бархатом завіса. Публіка майже одноманітна. Переважно це студенти вишчих шкіл - інститутів та університету, менше студентів технікумів, ще менше вчителів та виколарів і вже на пальцях можна порахувати заводських робітників. Та ось світло гасне. Завіса підіймається і в раїні сцени з'являються три чоловіки, убрані в чорне. Гучні оплески заставляють їх кланяться, потім наступає тиша.

Двоє, Усенко й Тичина, йдуть до столу, котрий засланий червоним полотнищем, а Любченко підходить до невеличкої трибуни й забирає голос.

Говорить про ціль їхнього турне по Україні, робить короткий перегляд сучасної укр. літератури й надає слово поету Павлові Усенку.

Той підходить до трибуни, довше розказує свою біографію і починає читати поему, присвячену московському письменникові М. Островському. Пам'ятаю, як на мене зробили велике враження гарні ритм й мова, але зміст був дуже вже бридкий. Усенко в поемі викльав москаля, так би мовити, плазував біля його ніг. І не мало ком у сподобалось. Рідкі та незвучні аплодисменти винагородили автора за той "труд", який майже і йому самому не дуже подобався. Посипались записки.

Усенка прохали, щоб він щось прочитав зі своїх ранніх поезій. Тут він здобув більше симпатій, бо ранні вірші Усенка дуже милозвучні, а головне, в них не зустрічаються такі слова, як Сталін, любовні вояжі, щаслива батьківщина і т.п.

Після Усенка читав свої оповідання Аркадій Любченко. Бі-

ографії своєї він не розка-
зував. Коротенько розповів
зміст свого нового роману,
який щойно писав і який, ма-
буть так і не закінчив. Звався
той роман "Катря", а тема -
совітське село... Читав своє
раннє оповідання "Зямка".
Дуже гарно читав. Мести, ви-
мова й взагалі всі його рухи
говорили за те, що з нього
мігби бути непоганий актор.
Як скінчив читання, зала з
п'ять хвилин аплодувала.

- Прочитайте "Вертеп";
- "Образ";
- "Слов";

Розуміється, що Любчен-
ко нічого більше не став чи-
тати, бо те, що його прохали,
було заборонено урядом, але
він мотивував це тим, що про-
зу читати важче, як поезію.
- А писати не важче? - хтось
в крикнув.

- А писати це тяжче, -
сміючись відповів Любченко.
Богато говорив про молодих,
але вже популярних українських
письменників, особливо про
Вадима Собка. Відповідав на
чисельні записки й відповідав
дуже мило, та публіка наза-
гал зісталась задоволена з
нього.

І нарешті до трибуни пі-
дійшов навіть Тичина. Середньо-
го росту, похилений до пере-
ду, сиве волосся, на носі пин-
сне, старий вже, влівій пет-

лиці орден.
Читав щось про визволення
Галичини, але так тихо, немов
би сам соромився тих слів, що
читав. Навіть з поришки рядів
часто вигукували:

- Голосніше!

Та він не звертав уваги.
Читав, начеб для себе. Зала
з початку зашепотіла, потім
стала говорити й нарешті Тичи-
ну вже ніхто не слухав. А він
читав. Ніхто не знав коли він
саме скінчив. На сцену полеті-
ли записки.

"Чи ви жонаті?", "Чи має-
те дітей, а як маєте, то чи
отримуєте допомогу на них від
держави?" /цю записку писав я
сам/, "Чи вас любить ваша дру-
жина?", "Прочитайте щось про
кохання". Отакі змісту були
всі записки.

Зала знучалась над Тичи-
ною. А він такий дивний. Всі
записки перечитував з голос
і публіка ревіла від сміху. Чи
був задволений Тичина з того
вечора не знаю, але публіка
Тичиною дуже вдоволена не
як поетом, а як старцем - па-
ядом. Мені ж, на той час ще
затьмареному членові нової со-
вітської генерації, той вечір
дав багато до зрозуміння...

: : :
:: ::
:

Колом

Там де буває С. ПЕТЛЮРА

Полтава.
Травень.

Погожий, теплий, чарівний день манить мене на околиці міста.
По Архирейській вулиці ступаю на довгу, тиху, закутану в садки
Коломиїську. На початку Коломиїської вулиці стояв тріохповерхо-
вий новий, Обширний будинок в казенному стилі "ампір". Одно-
м мітній фасад будинку суворо виступав на вулицю. З обох боків
суворого будинку стояли невеличкі двохповерхові будиночки, в я-
ких жили учні. Це була Полтавська Духовна Семинарія. Вона пови-
нна була виховувати й виховувати православних священиків, вірних
російській імперії.

За будинком був великий, гарний, тінистий семинарський
садок, відгороджений від світу високим муром. Садок обмежували

два провулки: Семинарський і Провіантський та Забригантська вулиця. За вулицею Фабрикантською починалися знамениті, багаті на дівчат, Павленки.

Коломийська вулиця була надзвичайно чиста, чепурна, мальовнича, з тополями, що суворо стояли коло Духовної школи. Це є один з найкращих і приваблюючих куточків старої Полтави. Чарівні, густі бочеві садки, посаджені в XVIII віці, давали молодим умам можливість у гарних, здорових умовах здобувати потрібні знання. Ця вулиця чарувала своєю тишею і патріархальністю. Заселена була пенсіонерами, старими вчителями, урядовцями, священиками, семінаристами; вона була притулком і тихою пристанню духовним особам. Тут в тихих, невеличких будиночках, відгороджених від вулиці глухими, великими дерев'яними плотами, доживали спокійно свій вік гоголівські тили. З усіх полтавських улиць вона найбільше давала уявлення про стару Полтаву.

Трохи далі від семінарії стояв білий фасад невеличкої, гарно збудованої школи. Через браму Духовної школи був доступ до розкішного, старого, задумливого Архирейського саду. Посеред цього великого овочевого саду, який мав площу 100 гектарів, перепливала невеличка річка. Над нею схилились старезні кущі бузку й черемхи, а далі йшли рядами кремезні яблуні. Тут на Коломийській вулиці проживало багато української інтелігенції, яка мала великий вплив на семінаристів.

В полтавській Духовній Семінарії вже з 1870 року існували невеличкі таємні товариства українців. В цих суворо замаскованих товариствах чи братствах семінарійська молодь присвячувала себе національній справі.

Недалеко Духовній Семінарії скромно притулювся в тіні дерев гарний, чистенький будиночок ректора семінарії — житлого та жорстокого запроваджувача "обрусення" — Пичети, який дуже уважно шпіонував за семінаристами й за їхніми товариствами.

Тут вчився з 1889 року по 1896 рік енергійний юнак — Симон Петлюра. Приймав тісну участь у таємному українському товаристві, яке виховувало свідомих українців, читало багато заборонених книжок; був особисто знайомий з Панасом Мирним, Короликком, Міхновським. Організував прекрасний хор і цікаві і творами Лисенка. Довгими, травневими вечорами сидів, готуючись до іспитів, у Семінарському, а то й в Архирейському саду милувався розкішними степовими вечорами, що неначе обіймали мітку, замріяну в своїй дашині, Коломийську вулицю. Серед прекрасної полтавської природи зріла й оформлювалась воля і характер юнака. Блукаючи по околицям Полтави, бачив, як зростає сила нового покоління українців, яке повинно в скорому часі прийти до рішучого зіткнення з ненависною Московщиною.

За Петлюрою вже слідила полтавська губернська поліція. Ректор Духовної Семінарії Пичета зробив йому грубе зауваження і загрозив звільненням з семінарії за те, що без його дозволу в 1887р. до будинку семінарії був запрошений Лисенко зі своїм хором.

В Полтаві було в ті часи тяжко вести партійну роботу. Тут було багато шпигунів, які в цьому тихому, губернському місті уважно стежили за українськими самостійниками.

Петлюра горить жадобю знання. Він знає, що йому священиком не бути. Тому вперто готується до вступу в університет.

Атти в тихому батьківському будинку його не вабить. Він виїздить з Полтави до Петербургу й там продовжує справу, яку почав на Коломийській вулиці.

Проходили роки...

Старі люди, проходячи повз будинок колишньої семінарії, шептались: "Тут вчився колись наш вождь — Симон Петлюра..."

Молодь уважно оглядала старі мури й задумливо переносилась уявою в недавнє минуле.

Григорина

По дорозі бігла автомашина. За нею гнався довгий хвіст з пороку. В машині сиділи воїни. Чорні, запаровані обличчя, засмажені від сонця щокі, гарячі очі... Воювали... Одні за "Нову Європу". Другі - проти неї. Що за глузд? Кожний бажав нового й воював проти нового...

Авто мчало... Воно мало певне завдання... Там, напереду ді, вквіт, грук, зойки. Свистять кулі, гуляють гармати, брязкають вагізи. Ліється кров... Там покло.

А тут... тихо, лагідно, спокійно... Навколо зелена трава, квіти, дерева. Ласкаве сонце ogrіває своїм промінням всю землю. Авто, залишаючи за собою халяву, зійшло на гору. Завернуло на бік дороги й зупинилось. "Необхідно відпочити та й обідати вже пора..." - подумав я, зупиняючи авто.

- Дві години на відпочинок і їжу! - наказав воїнам. - Там є вода, можете прохолодитись. - вказав рукою на озеро, що звернуло на себе мою увагу.

Воїни розташувались. Декотро пішов у напрямі озера. Спрямував і я до нього своєю ногою.

Майже квадратної форми з округленими кутами, озеро було оточене високими, крутими берегами. Біло-жовті квіти виривалися каволом землю. Я підійшов... В приємність дихав свіжий повітрям, що тягло від води, перемішуючись з запахом квітів та трави. На березі стояв юнак, клячучись босими ногами в воді.

- Чи глибоке це озеро? - запитав я.

- Це не озеро, а вкнишна. Дна тут де ніхто ніколи не діставав!

Мене це зацікавило:

- А ось ми спробуємо!

Я наказав принести з авта двохилометрову рольку кабеля - дроту. Дав'язали досить великий камінь. Спускали. Дна не було...

- Так! Дісно глибоке! - говорили воїни, змотуючи нарокку кабель. Скінчили вимірювати, вонт почали вимірюватись.

З озера витікав маленький струмочок. Між нами знайомий і я сіли над цим струмочком і він мені оповів легенду про появу цього озера.

- Про це відома є старовинний переказ, про котого знають усі люди навколишніх сіл. Колись на цій горі стояв вітряк. День і ніч гонив вітряк старий мірошник. Жінка ніколи не бракувало, коли б тільки вітер.

Одного року, саме перед Великоднем, у вітряк стільки наведено млива, що старий мірошник лише всміхався давати накази: "Засип, набий, зрубери, підставляй!". Млин мовою день і ніч. Неодну мову сиділи люди в млині, чекаючи своєї черги. Сидів серед них і дід Микола, що приніс маленький клуночок пшениці, щоб змолоти на муку та по-християнськи зустрінути Великодень. Сидів і кавав... Та же де дід Микола було мірошнику! Він понов багачам, сільським думам.

Дід Микола уже й Великоднем не міг. Старенька дружина принесла дідові млині вечеряти й сказала, що муки немає й яка запарована та що сьогодні вона взяла в борг у сусідів. Святий Богом присяглась, не завтру борг несе.

Засумував дід Микола, чекаючи на ласку мірошника. Уже й субота Великодня настала, а мірошник домелював і навіть не думав про діда Миколу. Тужив дід, що не зустріне, як подобав вірушному, великий день Воскресіння, а ніде на Всеночну до церкви й не поверне борг сусідові... А дружина ж присяглась Христом - Богом, що поверне...

- Господи, прости її грішину! - звертався в широті з молитвою в серці до Всевисного діда Микола...

А вітряк крутив коліями, не зважаючи на те, що вже смегло й що в церкві давно передезвонилидзвони. Мірошник мовою.

Дід Микола став навколін-

ки, простяг до неба свої
 соклі працьовиті руки і вихав
 Господа, щоб він йому прощив
 всі його гріхи. Великий сам
 наповнив дідову душу... к...
 щось загуло, зашуміло...
 Щось охопило діда Миколу, за-
 крутило ним і понесло...
 Зі страху дід знепритомнів.
 А коли відкрив очі, то побачив,
 що він не в млині, а на
 шляху, а за його спиною щось
 клекоче... Перекрестившись,
 дід глянув назад і побачив,
 що на тім місці, де стояв ві-
 тязь... клекотало озеро.

Кажуть старі люди, що й
 тепер, щороку хто сміливий, мо-

же побачити, як в той час,
 коли в церкві на Великдень
 співають "Христос воскрес", -
 в озері клекотить і бушує во-
 да. Немов вітряк меле й хви-
 лює воду своїми крилами."

Я подякував щиро й пішов
 у задумі до машини. "Яка гли-
 бока й необсяжно багата на
 різні почуття душа українця"-
 думав я.

Сонце вже скотилось за
 обрій. Наступив вечір...

Необхідно їздити...

Куди? Вперед - туди, де
 два кати кидають один на одно-
 го своїх підлеглих за свої
 божевільні теорії, за свої
 фальшиві ідеали...

І знову авто помчало впе-
 ред, залишаючи за собою дов-
 гий хвіст куряви...

=====

П. Сіверський

Штучна совєтська

Класова боротьба, як прояв протиріччя між працею і капіталом, знайшла своє загострення на Сході в революції 1917 року. В наслідок революційних змагань, класові поміщиків і капіталістів, раз позавади зішла зі сцени життя народів бувшої царської імперії. Замість поділу на експлуататорів і експлуатованих, населення Радянського Союзу прибрало соціальну однманітність і складалось виключно з працюючих верстов, чи клас, не антогоністичними, а обумовлених характером національного виробництва. Але не про добробут народів думали більшовики, взиваючи останніх до боротьби з реакційною системою царату. Оп'янені ідеєю світової революції, більшовики розглядали Радянський Союз як базу пролетарської революції у всьому світі. Оскільки так, то вся політика, внутрішня і зовнішня була спрямована на розбудову народнього господарства, здатнього дати всі засоби до поширення революційного руху на зовні шляхом інтервенції на капіталістичне оточення.

Але економічна база СРСР, що дісталась в спадщину від царату була на такому низькому рівні, що будувати плани світової революції на ній було смішним, якщо не просто божевільним. Це останнєне було таємницею, а тим більше для більшовиків. Тому з перших днів приходу до влади вони всю увагу звернули на розбудову економіки країни, на їх думку, достойної ідеї і здійснення її в життя. Відбудувавши зруйноване імперіалістичною і громадянською війнами господарство, більшовики взяли курс на індустріалізацію країни. Але в той час, як індустріалізація західно-європейських країн відбувалась за рахунок внутрішніх і зовнішніх ресурсів, більшовики мали розраховувати лише на власні сили, оскільки зовнішній довготерміновий кредит був закритий для них в наслідок очевидності змісту й мети більшовицької індустріалізації для західної Європи й всього світу. З другого боку, сам факт існування більшовицької держави був повсякденною загрозою для народів сві-

ту, їх іскувню і добробутові. А це в свою чергу носило в собі несподіванку для більшовиків, в наслідок якої більшовицька система одним ударом з зовні могла бути розсіяна як порок.

Це все мало таке значення, що замість повільного, відпо-відаючого внутрішнім можливостям процесу індустріалізації взяли орієнтацію на непосильний темп, що знайшло свій відбиток на зниженні життєвого рівня працюючих і виснаження працею остан-ніх. Робітники, селяни і всі привцючі розуміли, що пролита кров їх в революції 1917 року була не на те, щоб поліпшити свою до-лю, а тільки розчистила шлях для більшовиків і їх погубної по-літики, що не тільки відповідала інтересам працюючих мас, а йшла всупереч останнім.

Їх прояв свідомості цього, працюючі маси легально й неле-гально творили табор об'єднаних сил проти більшовиків і їх по-літики. "Шахтинське діло", "Промпартія", "ліва" і "права" опози-ція, "троїзм", "босмацтво", "хвильовизм", "С.В.У.", опози-ція високим старшин червоної армії і безліч других, "контррево-люційники" як звали більшовики, організацій були проявом в різ-них формахнароднього гніву й незадоволення. Те, що ці органі-зації були обмежені числом і немасовими по своєму характері, можна пояснити тільки режимом, який вимагав цього, але в суті своїй вони відображували того-часну атмосферу, що витворилась довкола плянів і політики більшовиків. Вони були кристаліза-цією і організованим відображенням того, що часом невідомо, стихійно витворилось серед працюючих мас.

В зв'язку з цим перед більшовиками стала дилема: або від-мовитись від своїх плянів, а всю внутрішню і зовнішню політи-ку ожекувати на покращення добробуту працюючих мас, або зали-шитись вірним ідеї світової революції, а замість добробуту роз-почати порстокий терор проти тих, на трупах батьків і снів яких ввійшли до влади 1917 року.

Але не були б більшовики більшовиками як би вони взяли за орієнтацію перше. На народній рух за поліпшення життєвих умови більшовики відповіли залізом і кровю. Поруч з цим бру-тальним засобом було вжито й другий, більш "тонкий" і тривалий. Знаючи про те, що терор веде тільки до заломання опору, але не поборює його в цілому, більше того, він посилює і робить рух більш зворотливим, тому вони вжили політику роз'єднання працюючих, політику утворення гієрархії суспільних груп, по-будованої на ролі кожної з них в суспільному житті народів. Правда, ця гієрархія відома давно і всім народам, але кожний нарід стремить до гармонії в житті цих верстов, в той час як більшовики, використовуючи її, стали на шлях цькування одної працюючої класи на другу. Тепер уже не класова боротьба, як прояв економічної і соціальної нерівності, не боротьба між працюючими і класом експлуаторів, бо експлуаторські класи економічно і фізично були поборені в революцію 1917 року, це нова, або як казали вони, "класова боротьба в нових формах", що в основному велася між робітничою класою і селянством.

Ідеологічна підкладка цієї боротьби знаходить свій зміст в слідуєчих міркуваннях, або логічних конструкціях.

В той час, чияк робітнича класа по характеру відношення до засобів виробництва і наслідків своєї праці являється носі-довно-соціалістичною, цебто, що їй не відома приватна влас-ність на останне, селянин рже є дрібним власником, або "дріб-ним буржуа", як трактували його більшовики. Бо він є не тільки власником на наслідок своєї праці, але й засобів виробництва.

Отже, його психологія і суспільні інтереси діаметрально протилежні робітничої класи. Більше того, будучи "дрібним бур-жуа", селянин має тенденцію до збагачення і переростання в бур-жуа в повному розумінні цього слова, а значить, об'єктивно творить табор ворожий ідеалам революції і загрожує рестораці-єю капіталізму. Селянство, це дрібно буржуазна стихія, - казали

більшовики. Слід зазначити, що таке розуміння селян більшовиками було одним із багатьох доказів "необхідності" переведення дрібного селянського господарства на так звані "соціалістичні рейки". Обміркуючись, щодо наслідків такої ідеології коротко зупинимось на тому, чи відповідає ця логічна конструкція дійсності.

Проте, що селянин є дрібним власником, — безперечно. Те, що він прагне до збагачення і об'єктивно має тенденцію до переростання в "буржуа", також безперечно. Але і безперечно й те, що тенденція до переростання є тільки тенденцією, а не реальною дійсністю в умовах певного співвідношення суспільних сил і правових норм держави, в якій головні засоби виробництва мають суспільний перегляд. Звідси повний абсурд тверджень більшовиків про загрозу з боку селян і соціалістичному будівництву і робітничій класі. Навіть при умові, що селянство в числі і питомій вазі свого господарства в економіці країни було домінуючим, це абсолютно не загрожувало інтересам працюючих мас в системі регулювання з боку держави окремими галузями національного господарства.

Спротив селян колективізації, як "соціалістичної" системи господарства, очевидно був не тому, що селяни були чужі для соціалізму, як певній гуманітарній системі суспільного життя, а як системі, що наступала на життєвий рівень селян і позбавляла їх засобів до прояву приватної ініціативи, що є джерелом добробуту працюючих мас. Отже резюмуючи вище сказане, можна зробити висновок, що теоретичні твердження більшовиків щодо селян були розраховані на утворення штучного антагонізму й відкритої ворожнечі між робітниками й селянами в цілях полегшення наступу на добробут обох цих класів в підготовці бази світової революції. Це так би мовити, одна із форм "класової боротьби" там, де ворожих собі класів не існувало.

Після того, як дрібне селянське господарство зруйновано, а селян обернено в "робітників" і "соціалістичних ланів", на арену життя виринула друга форма "класової боротьби", продиктована тими ж причинами, що й перша, але вже не між робітниками й селянами, а взагалі між працюючими, точніше, між працюючими взагалі й окремою верствою, що рекрутувалася із всіх суспільних верств і яка свідомо чи несвідомо була іграшкою в руках більшовиків і їх політики. Це так звана боротьба з "капіталістичними пережитками в свідомості людей". Зміст цих "пережитків", якими більшовики оголосили війну, було ніщо інше, як активний чи пасивний спротив робітників, селян і інтелігенції новим формам визиску, — "стахановщині!"

Невиконання нових норм вироботки розцінювалося більшовиками як спротив і невиконання директив партії та уряду, що стоїть на чолі боротьби з пережитками в працюючих. Робітникам, селянам, а так інтелігенції кинута закид, що вони позбавлені почуття самопожертви в будівництві соціалістичному й мають тенденцію менше дати, тобто працювати, і більше взяти чи одержати більшу платню за свою працю. Що ніби-то така тенденція є і має бути тільки в капіталістичному суспільстві, а не в соціалістичному. Там вона оправдана і має позитивний характер, тут, цебто в "соціалістичному" суспільстві, це просто "пережиток" явище негативного характеру, проти якого треба вести боротьбу. Всяка спроба довести неможливість до виконання нових норм вироботки фахівцями й компетентними керівниками, вважалося за дрібно — буржуазну тенденцію останніх, тенденцію класово — ворожу, що діє на користь ворогів "соціалістичної батьківщини". Бо більшовикам були відомі такі "герої" "соціалістичної праці", як Стаханів, Кривоносів і багато других, довкола яких і згуртувалася та верства, про яку мова йшла вище. Це т.зв. "сталінська еліта праці", що правдами й неправдами, практично "доказувала" можливості вищої продуктивності праці, що

абсолютна маса працюючих в цих "героїв праці" вбачала своїх ворогів і спричинників свого визиску.

Таким чином, об'єктивно витворилось два класи працюючих, де перша з них відчувала "ласку" і деякі пільги від партії та уряду, а друга була об'єктом ганьби і "спричинником" у всіх невдачах керівництва партії та невиконання її постанов. Той, хто не виконував нових форм вироботки, а також, що виконував, був в абсолютній меншості, хто переходив з одного підприємства на друге чи то з колгоспу на фабрику або завод, шукаючи поліпшення умов до життя, хто спізнився на одну чи дві хвилини на працю, той підлягав наладкам і карі за свої вчинки, починаючи від осуду й карі профорганізаціями до КВД включно.

Далі. Найменший прояв потягнень до приватної власності розглядалось як тенденцію до реставрації капіталізму в країні. Отже селянин, ковець чи кравець, що не мали симпатії до колгоспу або проартілі були першим об'єктом "класової боротьби" на селі й в місті. Де не помагала агітація і ганьба, там слідували непосильні податки й розпродаж майна з торгів, а власні мів чекала безправність і скитальщина, якщо не зареманя в Сибір.

Міжмачи на цьому, звертаємо увагу читача, що було б помилкою уявляти, що "нові форми класової боротьби" вжиті більшовиками в своїй корисних цілях, мали місце негативні в сфері економічних відносин. Навпаки, ще з більшою гостротою вони мали місце, в політиці, світогляді, літературі, інтелективі, — коротко в усіх ділянках прояву життя підсовітських промислів.

=====

ЧАД ПОЛЬСЬКОГО ІМПЕРІАЛІЗМУ

В останніх часах польські імперіялісти знов підняли галас. Не про визволення Польщі, а про поворот українських та білоруських земель. Головна річ в цім: визволення Польщі без повороту тих земель ця річ не є визволенням. Бо з чогож ці панки й підпанки будуть жити? Зпраці власного народу? Тоді якщо стане, що їм не Польща в гокові, а власний добробут. Польський нарід відвернеться.

Тому кричать про поворот українських та білоруських земель, щоб українці й білоруси на них працювали.

Генерал Андерс в своїй прощальній промові до польської армії в Італії підкреслив, що боротьба не скінчена й від Вільна та Львова вони не відвернуться.

Різні представники підпільної польської армії в Польщі й поза нею отверто зая-

вляють, що не смиряться зброї, поки не повернуть Вільна й Львова.

Часописи пишуть, що підчас виборів у Польщі на багатьох балютах "опозиція" писала: "Віддайте нам Вільно й Львів".

Чад польського імперіялізму так поширився, що навіть робітничі верстви в Америці стараються перегнати польську реакцію в імперіялістичних настроях.

В Детройді на польських радіо годинах навіть промовці Робітничої Ради найбільше дорікають Совітам не за те, що запровадили в Польщі диктатуру й насильство своїх "квізлінгіз", а за те, що відобрали "східні землі без ляхів Польща не в стані задовольнити свої економічні потреби!"

А з чогож мають жити українці та білоруси, коли їх землі повинні існувати лише на те, щоб задовольнити економічні потреби Польщі. Краще польських робітників в Америці, чи в Польщі, чи в Європі, чи в Азії, чи в Африці, чи в Аустралії, чи в Антарктиці, чи в інших частинях світу, чи в чужій землі? З чужої праці? //Угг.Нора//

